

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

Rahvusvaheline kogemus hargmaiste praktikate kasutamisel kohaliku lõimumise tugevdajana

Triin Vihalemm ja Jānis Juzefovičs,
Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut

RITA-RÄNNE
projekt

RITA-RÄNNE projekt aitab välja töötada teaduslikult põhjendatud innovaatilisi lähenemisi rände ja lõimumise protsesside juhtimiseks Eestis, eesmärgiga aidata kaasa majanduse arengule ja ühiskonna sidususe suurenemisele

Tänases meediakeskkonnas tuleb sisserännanute lõimumise edendamisel arvestada, et nad säilitavad kodumaale mahajäänud sotsiaalse võrgustiku ning arendavad uusi piiriüleseid sotsiaalseid võrgustikke teistes riikides asuvate rahvuskaaslastega või/ja rahvuskaaslaste organisatsioonidega. Eriti Interneti üldiselt kättesaadavaks muutudes on piiriülene suhtlemine muutunud igapäevaseks tegevuseks, nõ argipäevastunud ja see mõjutab kohaliku lõimumise protsessi. Piiriülest regulaarset suhtlemist ja sellega kaasnevat sotsiaal-psühholoogilisi, sotsio-kultuurilisi, majanduslikke ja poliitilisi nähtusi nimetatakse kas üldistavalt hargmaisuseks (*i.k. transnationalism*) või hargmaiseks identiteediks, hargmaiseks majandustegevuseks jne. Uurijad toovad välja hargmaisuse kui sotsiaal-psühholoogilise ja struktuurse nähtuse: asudes füüsiliselt ühel maal võivad inimesed samal ajal tunda kuuluvust mitmesse ühiskonda ning osaleda mitme ühiskonna sotsiaalsetes protsessides (Glick-Schiller ja Levitt 2007, Levitt 2011). Hargmaisusel on mitmesuguseid avaldumisvorme: piiride-ülesed majandustegevused (nt regulaarne elatisraha saatmine pereliikmetele nii lähtemaale kui sihtmaale; piiriüleste organisatsioonide vahelised majandustehingud), poliitiline osalus (nt kodumaiste võimuinstiitutsioonide valimine eemalt, poliitilistes organisatsioonides ja liikumistes osalemine), piiriülene meediatarbimine (kodumaa meedia regulaarne jälgimine, piiriülestes suhtlusvõrgustikes osalemine).

Viimastel aastakümnetel on hakatud süsteemsemalt uurima hargmaisuse ja kohaliku lõimumise vastastikmõju (nt Snel jt 2006, Dekker ja Siegel 2013, Erdal ja Oeppen 2013, Ren ja Liu 2015, Gemi 2019). Alljärgnevalt toome ära lühiülevaate peamiste tulemuste kohta.

Uurimistöo üldine järeldus on, et universaalset – kõikjal ja alati kehtivat – vastastikmõju ei ole, vaid see sõltub konkreetsest valdkonnast (majanduslik, poliitiline, kultuuriline osalus), sisserännanute taustast ning sihtriigi keskkonnast. Hargmaised suhted ja praktikad võivad lõimumist toetada, takistada või olla neutraalse mõjuga (Snel 2006, Gemi 2019). Ka Eesti venekeelse elanikkonna lõimumise ja hargmaisuse vastastikmõju analüüs (Vihalemm jt 2020) näitab, et hargmaisus põimub kohaliku struktuurse lõimumise ning identiteedi kujunemisega eri viisil. Struktuurselt hästi lõimunud ja eesti ühiskonnas edukad inimesed on ühtlasi kõige aktiivsemad hargmaised suhtlejad ja välismeedia kasutajad ning struktuurselt kõige nõrgemini lõimunud rühmas viljeletakse hargmaiseid praktikaid kõige harvemini (Vihalemm jt 2020). Seega kehtib Eesti venekeelse elanikkonna puhul (muudes riikides täheldatud) seaduspära, mille kohaselt hargmaised praktikad nõuavad materiaalseid, sotsiaalseid ja vaimseid ressursse ning ressursivaesemad rühmad neid seetõttu viljeleda ei saa (Sert 2012, Dekker ja Siegel 2013, Pötzschke 2018). Sama reegel ei pruugi kehtida aga uustulijate puhul, sest hargmaisust võidakse kasutada ka kompensatsioonimehhanismina – kui elu uuel asukohamaal ei suju, siis pööratakse virtuaalsesse „paremasse maailma“ (Gemi 2019).

Eesti kogemuse põhjal saab öelda, et identiteedi arengut mõjutab pigem suhtlusvõrgustike iseloom, kui piiriülese suhtluse intensiivsus. Näiteks viljelevad kaks erineva identiteediorientatsiooni ning Eesti ühiskonda lõimumise viisiga rühma – a) tugeva etno-kultuurilise vähemusidentiteediga, rahvuskultuuri seltsingutes-ühendustes või kogudustes tegutsevad inimesed ning b) tugeva eesti kodaniku identiteediga inimesed – sama intensiivsusega piiriülest meediakasutust (Vihalemm jt 2020).

Hargmaised praktikad ei ole ühtlaselt levinud kõigis ühiskonna rühmades, suur on põlvkondlik erinevus (Portes jt 2002, Waldinger 2008, Ren ja Liu 2015). Samuti on leitud, et hargmaisus on

olemuselt laiem kui rahvuskaaslus, sest virtuaalsed platvormid ja võrgustikud võimaldavad suhelda mitte üksnes eri maadesse väljarännanud rahvuskaaslastega, vaid ka teistesse etnilistesse rühmadesse kuuluvate, kuid sama keelt kõnelevate või sama usku inimestega ning kasutada globaalseid meediaplatforme araabia, vene, inglise, hispaania jt keeltes. Virtuaalne suhtlus haarab ühte sotsiaalsesse võrgustikku sarnase sotsio-kultuurilise taustaga inimesi (Vertovec 1999), kusjuures sarnasuse aluseks ei pruugi olla tingimata ühine päritolumaa või etniline rühm.

Uurijad on pakkunud välja mitmeid vastastikmõju kujunemist seletavaid mudeleid. Neist üks sagedamini viidatud on Marta Erdali ja Ceri Oepeni poolt väljatöötatud mudel, mis käsitleb indiviidi tasandil toimuvaid hargmaisuse ja lõimumise vastastikmõjusid (Erdal ja Oepen 2013). Käesoleva ülevaate koostajad on seda mudelit edasi arendanud ja Eesti oludele kohandanud (vt tabel 1).

Tabel 1. Hargmaisuse ja kohaliku lõimumise vahelise vastastikumõju tüübid

Lisanduv	Võimestav sünergiline	Vastanduv		
		Reaktiivne	Kasutuseks mitesobiv	Konkureeriv
suhted mitmes kohas, jagatud kuuluvustunne	ühe kohaga seotud suhted ja identiteetid on kasulikud teises kohas, toetavad eneseteostust	(tunnetatud) diskrimineerimise tõttu kujuneb vastuhaku identiteet	ühe kohaga seotud kuuluvus ja lojaalsus takistab teise kohaga kuuluvuse tekkimist	
eri maailmad eriti ei ristu	kahe koha ressursid on vastastikku kasulikud	kuna tuntakse, et diskrimineerimine takistab ressursse kasutada, siis suunatakse need mujale	oskused jm, mis on kasulikud ühes ühiskonnas, ei ole kasutatavad teises	ühes kohas on vaja niipalju ressursse, et neid ei jätku teise koha tarbeks

Allikad: Erdal ja Oepen 2013, Vihalemm ja Juzefovics 2021.

Tabelis 1 toodud hargmaisuse ja lõimumise vastastikumõjust on kõige kasulikum toetada **sünergilist suhet**, mille puhul sisserändajad saavad lähteriigis/riikides omandatud haridust, töösuski, keeleoskust, sotsio-kultuurilisi kogemusi ja sotsiaalseid võrgustikke rakendada ka uues asukohariigis. Sel juhul ei teki identiteedikriise ning seotusetunne uue asukohamaaga kujuneb suhteliselt kiiresti. Sünergilist vastastikumõju on täheldatud ettevõtlusega tegelevate sisserändajate puhul (nt Piperno ja Stocchiero 2005, Sert 2012). Hargmaised suhted aitavad kaasa lõimumisele: näiteks omandi väljarentimine kodumaal annab elatusvahendeid sihtriigis; sisserännanute teise põlvkonna jaoks aitab „juurte otsimine“ kodumaal lahendada identiteedikriisi (Sert 2012). Muudes riikides tehtud uuringute tulemused viitavad, et alles siis, kui uues asukohariigis on saavutatud hea struktuurine lõimumine ning rahulolu majanduslik olukorraga, aktiveeruvad ka inimeste piiriülesed majanduslikud ja hariduslikud tegevused, kuna nendeks on siis ajalisi ja materiaalseid ressursse (Sert 2012, Dekker ja Siegel 2013, Ren ja Liu 2015, Pötschke 2018; Gemi 2019).

Konfliktse käitumise tõenäosust suurendab ja kohalikku lõimumist raskendab **vastanduv suhe** hargmaisuse ja lõimumise vahel. See tekib a) juhul, kui sisserändajad tunnevad, et neid diskrimineeritakse teadlikult ja tahtlikult, b) juhul, kui nende oskused, haridus jm kapitalid pole vastuvõtvast ühiskonnas kasutatavad tööturu eripära, keeleoskuse vajaduse vm struktuursete asjaolude tõttu. Tulemus on mõlemal juhul see, et sisserändajad keskenduvad riigipiiride välistele suhetele ja püüavad end teostada väljaspool väljarännu sihtriiki (Erdal ja Oeppen 2013). Sedalaadi eneseteostus ja piiriülene suhtlemine võib halbade asjaolude kokkulangemisel võtta äärmuslikke-konfliktseid vorme (samam).

Mitmed uuringud viitavad olukorrale, kus rände lähteriik ja sihtriik nõ konkureerivad omavahel ressursside pärast (nt Gemi 2019). See võib tähendada nii täielikku pühendumist kohalikule ühiskonnale (ehk assimilatsioonile) või vastupidi, diasporaalist elustiili, kus füüsiliselt ühel maal viibides elatakse vaimses mõttes teises riigis. Vastuvõtva ühiskonna seisukohalt on oluline vältida olukorda, kus piiriülesed tegevused nõuavad olulise osa sisserännanute ressurssidest: näiteks veedetakse suur osa päevast sotsiaalmeedias lähtemaale mahajäänud tuttavatega suheldes või saadetakse suur osa sissetulekust kodustele, sest nii jää aega ega raha enesearenduseks ning elu sisseseedmiseks uues sihtriigis ning tekib sotsiaalse marginaliseerumise oht (samam).

Seega uustulijate lõimumisel tuleb toetada hargmaisuse-lõimumise sünergia teket, sest selline suhe loob tugeva sideme kohaliku ühiskonnaga, aga samas ei suru alla päritoluidentiteeti. Osa uuringuid toovad esile, et sisserännanute keele- ja kultuurilisi oskusi ning suhtevõrgustikke saab sihtriigi tööturul tõhusamalt kasutada, kui seda toetab riigi või kohaliku omavalitsuse majanduspartnerlus lähteriigi/piirkonnaga (Piperno ja Stocchiero 2005). Kui kohaliku (oma)valitsuse loodud juriidiline ja poliitiline raamistik loob sisserännanutele võimalused kaubandussuheteks kodumaaga, investeerimiseks sealsetesse projektidesse, siis loob see uusi sidemeid, annab elatist ning muudab kokkuvõttes sisserändajad kohaliku eluga rahuolevamaks ning kohapealseid norme ja võimalusi väärtustavaks (Fauser 2014, Saksela-Bergholm jt 2019). Uurijad on seetõttu soovitanud, et lõimumisprogrammid peaks just pakkuma võimalust siduda hargmaist inim-, sotsiaalset ja kultuurilist kapitali kohaliku elukvaliteedi parandamisega ning kohale poliitikate kaudu mobiliseerida sisserännanute hargmaiseid sidemeid ja kapitale (samam).

Sisserändajatel on mitmeid sotsiaalselt väärikaid rolle: oskustöötaja, vabatahtlik, kultuurivahendaja, kultuuritööstuse spetsialist, kultuurispetsiifiline turundaja jms (Glick Schiller ja Çağlar 2011), mida on läbi arengu- ja koostööprogrammide võimalik rõhutada, selmet jätta sisserännanud abisaaja rolli. Mitmeks kohas on kohalikud omavalitsuse loonud sisserännanute pärisoluriigi/piirkonnaga kohapealse elu edendamise projekte: näiteks Itaalias toetati Ghanast sisserännanute lõimumist läbi kohaliku kooli ehitamise toetamise Ghanas (vt tekstikast 1). Oluline on kujundada liidreid, kellel on oskus orienteeruda ja saada hakkama erinevates keskkondades: riigiasutuste bürokraatliku keskkonna ning suhtlemisviisiga ja vabaühenduste vahetuma ning personaalsema suhtlusstiiliga (Marini 2014). Kui sisserännanute organisatsioonid muutuvad tugevamaks, saavad nad juba ise toetada oma lähtemaad arengukoostööd juhul, kui sihtriik loob selleks sobivad tingimused. Nii on näiteks erinevatesse riikidesse Marokost sisserännanud läbi omavahelise rahvusvahelise suhtevõrgustiku toetanud kodukülade arendamist Marokos (Lacroix 2009). Riikide- ja linnadevahelised koostööprojektid või neid võimaldavad juriidilised ja majanduslikud raamtingimused loovad aluse selleks, et tuua esile sisserännanute kohalik teadmus ning sotsiaalsed oskused kohalikus kultuuris toimimiseks (Kivisto 2001).

TEKSTIKAST 1

Casarsa della Delizia piirkonna kohalik omavalitsus otsustas luua ametilikud partnerlussuhted piirkonnaga, kust paljud sisserännanud pärit olid. Eesmärk oli luua vahetu suhtluse kogemus ning kontaktid kohalike spetsialistide-ametnike ning lähetepiirkonna spetsialistide ametnike vahel asendamaks negatiivsed üldised stereotrüübid Ghanast tulnute kohta isikliku vahetu kogemusega. Casarsa della Delizia piirkonna kohalik omavalitsus lõi korraldustoimkonna, kuhu palkas projektirahadega kaks sisserännanut, kelle ülesanne oli luua kontaktid ning elavdada kohalike elanike osalust projektis. Eesmärk oli aidata arendada Ghana mõne kohaliku omavalitsuse kooliehituse projekti. Värvatud inimesed käisid kohapeal oludega tutvumas, vestlesid koolide juhtidega ning vahendasid läbirääkimisi Casarsa della Delizia kohaliku omavalitsuse ja Ghana kohaliku omavalitsuse esindajate vahel. Projekti plagatud sisserändajad said kasutada oma sotsiaalset ja kultuurilist kapitali ning tulemus oli harmaisust ja kohalikku lõimumist võimestav.

Allikas: Marini 2014.

Sisserändajate ettevõtlikkus on oluline kohalikku lõimumist edendav tegur. Kohanemisprogrammid peaks olema selle arengule suunatud: näiteks ühisfirmad kohalikega või kohalike ettevõtete minek regioonidesse, kust sisserännanud pärit on või mille kohta on neil kultuuriline teadmus, avavad ressursse mõlemale poolele. Lõimumise eesmärgil tuleks luua strateegilisi partnerlusi ekspordi edendamise ning välismajandussuhete strateegilise arendamise kaudu. Kohalikud toetused hargmaise väikeettevõtte käivitamiseks väldivad olukorda, kus ettevõtteid luuakse vaid kohaliku etnilise kogukonna toel, mis ei motiveeri looma suhteid kohalikega (Wahlbeck 2013). Sisserännanute ettevõtlustegevuse toetamise kaudu saab suunata neid looma kontakte kohalikega, neile oma ettevõttes näiteks tööd pakkudes. Häid näiteid kohalike kaasama motiveerimise ning uute sotsiaalsete rollide kujundamise kohta on vabaühenduste valdkonnast (tekstikast 2).

TEKSTIKAST 2

Itaalias suunati MIDA programmi raames sisserännanute organisatsioonidele toetusi juhul, kui nad on leidnud endale kohaliku partnerorganisatsiooni oma projekti elluviimiseks. See tingimus motiveeris looma kontakte kohalikega uudses olukorras ning tekitas uued sotsiaalsed rollid. Tavapäraselt olid kohalikud vabaühendused sisserändajate kaasajateks ning sisserändajate ühendused olid varasemates koostööprojektides kasusaajad või informaalised partnerid, kuna nende organisatsioonid olid struktuurselt ja kogemuslikult nõrgad et ise taotlusi teha. Pakkudes rahalist toetust otse sisserändajate ühendustele kohalike kaasamise tingimusel muutusid sisserändajad ise kohalike kaasajateks ning plaanitud tegevuste eestvedajaks. See ettevõtmine andis hargmaisust ja kohaliku lõimumist võimestava tulemuse.

Allikas: Marini 2014.

Hargmaise ja/või etnilise ettevõtluse toetamine on oluline ka seetõttu, et sageli ei ole sisserännanutel poliitilistel põhjustel või haridusstandardite erisuste tõttu võimalik kohalikul tööturul kandideerimiseks kasutada oma koolidiplomeid vm oskustunnistusi või siis takistab halb kohaliku keele oskus hästiasustatud töökohtadele kandideerimast. Käsitöö, ettevõtluskogemus, teatud tootmistehnoloogiate tundmine, etnilise või rühmatspetsiifilise esteetika ja maitse mõistmine on ressursid, mida saab hästi kasutada seeläbi, kui toetatakse etno-kultuurilise eripäraga ettevõtlust. Oluline luua kohapeal nõudlust vastavate toodete järele: näiteks laatade, messide jm korraldamise toetamise kaudu. Vajalikud on koolitused, kaasates motiveerivalt samas sektoris töötavaid või samas sektoris äri alustada plaanivaid kohalike elanikke. Ühised koolitused peaks vastama küsimustele: Kuidas avada äri või luua mittetulundusühing? Kuidas kohalik turg töötab? Kust saab vajalikke kaupu?

(Atasü-Topcuoğlu 2019). Struktuurselt on võimalik toetada ka sisserännanute omavahelist ärisuhtlust eesmärgiga luua majanduslikult iseseisvaid ning kohalikku ärikultuuri respektierivaid ettevõtete klastreid (tekstikast 3).

TEKSTIKAST 3

India-Pakistani ja Afganistani ettevõtjad Austrias Klagenfurtis ning Araabia ja Vietnami ettevõtjad Poolas Krakówis löid sarnase kultuurilise taustaga, kuid erinevat etnilist päriolu ettevõtjate vahel ühise multi-etnilise ettevõtte. Sarnane kultuuriipiirkondlik taust aitas teineteisest aru saada ning samas oli võimalik kasutada hargmaist suhtekapitali ja etnilisi spetsiifilisi teadmisi. Ühiselt koondati oskusteave ning rahalised vahendid ning kasutati perefirma põhimõttel paindlikku ja odavat tööjõudu. Ühendati oma sotsiaalsed võrgustikud, et luua laialdasem ja tõhusam toodete-teenuste jaotussüsteem ning minna uutele turgudele. Korraldati laatasid ning töötube, loomaks koostöökontakte teiste etniliste ettevõtetega.

Allikas: Zubair ja Brzozowski 2018

Samuti on maailmast positiivseid näiteid selle kohta, et pakkudes ajutisema iseloomuga, kohalikku keele oskamist mitte-eeldavaid töid sisserännanutele (Toivanen 2019) luuakse võimalus, et abistatud omakorda saavad abistada enda vähemate oskustega kaasmaalasi (tekstikastid 4 ja 5).

TEKSTIKAST 4

Filipiinidelt Islandile tulnud perede naised löid omavahelise suhtlusvõrgustiku, abistades teineteist uuel asukohamaal hakkamasaamisel. Osad võrgustiku liikmed kirjutasid lugusid inglisekeelsesesse ajakirjandusväljaannetesse, kogusid raha kodumaal heategevusprojektideks. Paremini kohanenud aitasid leida rahvuskaaslastel tööd. Kokkuvõttes olid võrgustiku liikmed oma eluga paremini rahul kui need Filipiinidelt sisserännanud, kes ei olnud võrgustikku ühinenud.

Allikas: Skaptadóttir 2019

TEKSTIKAST 5

Kohanemisprogramm Saksamaal Bulgaariast tulnud tudengitele. Juba varem Sakasamaale saabunud ja kohanenud noored bulgaarlased värvati oma eakaaslastele saatjateks (*buddy*). Niipea kui inimene oli saabunud Saksamaale või mõnikord juba enne rännet alustati vastastikust igapäevast suhtlust. Kaaslane saatis uustulijat kõikjal ning aitas omandada olulised sotsiaalsed oskused uuel asukohamaal toimetulekuks.

Allikas: Glorius 2019

Viited

Atasü-Topcuoğlu R. Syrian Refugee Entrepreneurship in Turkey: Integration and the Use of Immigrant Capital in the Informal Economy, Social Inclusion. 2019; 7(4): 200–210.

Dekker B, Siegel M. Transnationalism and integration: Complements or Substitutes? UNU-MERIT Working Paper Series. Maastricht: Maastricht Economic and social Research Institute on Innovation and Technology, Maastricht Graduate School of Governance; 2013.

Dís Skaptadóttir U. Transnational Practices and Migrant Capital: The Case of Filipino Women in Iceland, Social Inclusion . 2019; 7(4): 211–220.

- Erdal MB, Oeppen C. Migrant Balancing Acts: Understanding the Interactions Between Integration and Transnationalism. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2013; 39(6): 867-884.
- Fausser M. (2014) Co-development as Transnational Governance: An Analysis of the Engagement of Local Authorities and Migrant Organisations in Madrid, *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2014; 40(7): 1060-1078.
- Gemi E. Integration and Transnationalism in a Comparative Perspective: The Case of Albanian Immigrants in Vienna and Athens. Vienna: Österreichische Akademie der Wissenschaften; 2019.
- Glick Schiller N, Çağlar A. *Locating Migration: Rescaling Cities and Migrants*. Cornell University Press; 2011.
- Glick Schiller N, Levitt P. Conceptualizing simultaneity: A transnational social field perspective on society. In: *Rethinking Migration*. New York: Berghahn Books; 2007.p 181-218.
- Glorius B. Transnational Social Capital in Migration: The Example of Student Migration from Bulgaria to Germany, *Social Inclusion* . 2019; 7(4): 232–242.
- Kivisto P. Theorizing transnational immigration: a critical review of current efforts. *Ethnic and Racial Studies*. 2001; 24(4): 549-577.
- Lacroix T. Transnationalism and Development: The Example of Moroccan Migrant Networks, *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2009; 35(10): 1665-1678.
- Levitt P. A transnational gaze. *Migraciones Internacionales*. 2011; 6(1):9-44.
- Marini, F. Transnationalism and integration: what kind of relationship? Empirical evidence from the analysis of co-development's dynamics. *Migration and Development*. 2014; 3(2): 306-320.
- Piperno F, Stocchiero A. *Migrants and Local Authorities for the EuroMediterranean Transnational Integration*. Rome: Centro Studi di Politica Internazionale; 2005.
- Portes A, Guarnizo LE, Haller WJ. Transnational entrepreneurs: An alternative form of immigrant economic adaptation. *American Sociological Review*. 2002; 67(2): 278–298.
- Pötzschke S. *Transnationalism and Integration of Turkish and Romanian Migrants in Western Europe*. PhD Dissertation. Osnabrück: University of Osnabrück; 2018.
- Ren N, Liu, H. Traversing between transnationalism and integration: Dual embeddedness of new Chinese immigrant entrepreneurs in Singapore. *Asian and Pacific Migration Journal*. 2015; 24(3): 298–326.
- Saksela-Bergholm S, Toivanen M, Wahlbeck Ö. Migrant Capital as a Resource for Migrant Communities. *Social Inclusion*. 2019; 7(4): 164–170.
- Sert D. Integration and/or Transnationalism? The Case of Turkish-German Transnational Space. *Perceptions*. 2012; 17(2): 85-102.
- Snel E, Engbersen G, Leerkes A. Transnational involvement and social integration. *Global Networks*. 2006; 6(3): 285–308.
- Zubair M, Brzozowski J. Entrepreneurs from Recent Migrant Communities and Their Business Sustainability. *Sociologica*. 2018; 12(2): 57–72.

Toivanen M. Second Generation and Migrant Capital in the Transnational Space: The Case of Young Kurds in France. *Social Inclusion*. 2019; 7(4): 243–252.

Wahlbeck O. Mixed Embeddedness and the Dynamics of Self-Employment among Turkish Immigrants in Finland. *Polish Sociological Review*. 2013; 184(4): 487-503.

Waldinger R. Between “Here” and “There”: Immigrant Cross-Border Activities and Loyalties. *International Migration Review*. 2008; 42(1): 3-29.

Vertovec S. Conceiving and researching transnationalism. *Ethnic and Racial Studies*. 1999; 22(2): 447-462.

Vihalemm T, Juzefovics J. How Baltic Russian-speaking audiences outmaneuver securitization, essentialization, and polarization in times of crisis? *Journal of Baltic Studies*. 2021 (ilmumas).

Vihalemm T, Seppel K, Leppik M. Russians in Estonia: Integration and translocalism. In: *Researching Estonian transformation: Morphogenetic reflections*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus; 2020. p. 251–92.